

Inez Abrahamzon

De nordiska länderna har allt att vinna på samarbete. Och förutsättningarna är goda. Vi förstår varandra bra eftersom våra kulturer är likartade och våra nationella utmaningar i stort är desamma.

Alla länder söker efter de slagkraftigaste metoderna för att behålla och utveckla servicen på de små orterna. Vi vill veta hur man bäst stöttar lokalt utvecklingsarbete och vilka strategier som är de effektivaste för att vi ska bli framgångsrika landsbygdsutvecklare, vare sig vi verkar ute i bygderna, på kommunkontoren eller på departementen?

I det här nyhetsbrevet kan du läsa om projekt i några av våra nordiska länder. De bär var och en på spännande utmaningar men även löften om lösningar på gemensamma problem.

- Vi behöver utveckla våra spetskunskaper. Tankesmedjan är ett rejält steg i rätt riktning.
- Vi behöver utveckla samarbetet på tvären. Där kan Inlandslyftets idéer om samverkan och samägande vara ett viktigt verktyg, liksom Ålands folkbildningsinsatser.
- Vi behöver en rättvis bostadspolitik och tillväxt. Här har vi mycket att lära av Norge.
- Vi behöver ta tillvara alla goda idéer. Islands modell att låta unga kläcka idéer för att i nästa steg koppla in samhällets aktörer borde alla ta lärdom av.
- Vi behöver metoder för att bygga samhället från roten. I Danmarks gedigna utvecklingsprogram arbetar föreningar och kommuner tillsammans.

Hela Norden ska leva är en viktig arena för fruktbart erfarenhetsutbyte. För även om idéer sällan kan kopieras talar mycket för att det bara behövs smärre justeringar för att de nordiska länderna ska kunna dra nytta av varandras lyckosamma lösningar och resultat. Kort och gott - vi behöver varandra för att utforska, utmana och utveckla!

Inez Abrahamzon, ordförande

Norges bostadspolitik bäst i Norden

Politikens möjligheter att styra tillväxt och bostadsbyggande är stora. Det visar den utredning som svenska myndigheten Tillväxtanalys gjort på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Norges politiker har hittat den effektivaste modellen.

Utredningen jämför bland annat effekten av politiska mål och styrmedel i Finland, Sverige och Norge utifrån alla länders mål att skapa bättre utveckling och tillväxt på landsbygden. Fokus för studien har lagts på ländernas sätt att finansiera och planera för byggande på landsbygden och vilka regelverk som styr detsamma. Arbetet har skett i nära samarbete med de olika ländernas aktörer.

Slutsatserna från studien är att ländernas politiska mål och styrmedel för byggande och boende på landsbygden är olika, trots att det i alla länder finns en ambition att underlätta för byggande på landsbygden. Klart är att den norska modellen är den mest effektiva. Norges politiska mål är också tydligast. Där klargörs i klarspråk att ett spritt boende över hela landet är önskvärt och att alla ska ha möjlighet att bosätta sig var de vill. Dessa mål följs upp med ett statligt lånesystem, med startlån och grundlån, som är lika för alla. Startlånet tilldelas via kommunerna och ger ofta en lägre ränta än den som bankerna erbjuder. Dessutom ges lånet framför allt till unga och andra som har svårt att få lån i vanliga banker.

Grundlånet tar geografiska hänsyn, vilket innebär att det ger möjlighet till bostadsfinansiering i hela landet. Även där är räntan densamma för alla, oavsett om ett boende innebär högre risker som i exempelvis ett område där marknadsvärdena är låga.

Rapporten visar också att de norska politikerna förmår att agera snabbt på trender som hotar bostadsbyggandet i hela landet, eftersom det utgör ett hinder mot utveckling och tillväxt.

Tankesmedja för landsbygdsutveckling

Europeiska nätverk inbjuds nu av ERA, European Rural Alliance, finska SYTY och Hela Sverige ska leva, för att utveckla policys, strategier och praxis för landsbygdsutveckling i en gemensam tankesmedja. Processen ska ske i fem steg, med början i Finland och avslut i Sverige.

Hösten 2012 pågår en urvalsprocess där nätverken uppmanas att beskriva sina erfarenheter kort. Därefter kommer en expertpanel att välja ut 3-6 bidrag för vidare bearbetning med målet att fördjupa och vidareutveckla. Panelens nästa steg

är därefter att skriva ett samlat dokument med utgångspunkt från de förhållningssätt och strategier som kommit in.

Dokumentet blir i sin tur utgångspunkt för den två dagar långa tankesmedjan i Finland där idéerna ska förädlas ytterligare.

Deltagarna i tankesmedjan kommer även att få inspel till arbetet från författarna till de artiklar som valts ut i första skedet. Grundtanken med hela arbetet är att finna och formulera kriterier som underlättar erfarenhetsutbyte och överföring av bra metoder för landsbygdsutveckling.

Tankesmedjans resultat kommer att bearbetas ett varv till innan processen avslutas med ett seminarium i Sverige våren/sommaren 2013. De kunskaper som genererats om framgångsfaktorerna för lokal utveckling, strategisk planering och kunskapsöverföring, på landsbygden såväl som i städerna, kommer därefter att bli offentliga för allmänheten.

– Resultaten kan med fördel presenteras vid den första gemensamma europeiska landsbygdsriksdagen som nu planeras, säger Staffan Bond, Hela Sverige ska leva.

Inlandslyftet - ett lyft för nordiskt samarbete

Det nordiska samarbetet kan ge ekonomiska och praktiska fördelar för kommuner, företag och myndigheter. Med det som utgångspunkt tar fyra organisationer i Sverige initiativet för att skapa ett gränsöverskridande samarbete.

I Norrlands inland finns en uttalad brist på riskkapital, infrastruktur och inflytande över de naturtillgångar som exploateras. Det försvårar företagsutveckling och servicetillgång vilket i sin tur leder till en negativ befolkningsutveckling. Föreningarna Sveriges vattenkraftskommuner, Inlandskommunernas ekonomiska förening, Hela Sverige ska leva, Småkom och Norrlandsförbundet tycker därför att det behövs nya tag och nya strategier.

– Bland annat behövs ett aktivt utvecklingsarbete i öst-västlig riktning som komplement till det som sker inom landets gränser, från norr till söder, säger Ulf Björklund, ordförande i Inlandskommunernas ekonomiska förening.

De menar att förutsättningarna har förändrats men inte metoderna. En växande gruv- och besöksnäring samt satsningar på vindkraftverk, bioenergi, högkvalitativa trä- och livsmedelsråvaror och exempelvis biltestverksamheter ger numera brist på arbetskraft.

Och nya tider kräver nya tag. Förutom att ge lokalbefolkningen större möjligheter att

påverka nyttjandet av de lokala naturresurserna, behövs även rejäla satsningar på infrastrukturen. En idé som diskuteras är att bygga upp en samägd nordisk infrastruktur för järnvägar, hamnar, flygfält och IT-system. Ett exempel på en satsning som kan innebära stor skillnad är att öppna inlandsbanan i hela dess sträckning från Gällivare till Kristinehamn. Det ger tillgång till hamnen i Väneren och det gods som den tillför.

– Arbetet att lyfta inlandet behöver ske i flera steg och följa en väl genomarbetad strategisk handlingsplan. Det är också viktigt att försöka minska på byråkratin så att jobbet flyter på och går relativt snabbt om vi ska kunna skapa en bra och hållbar plattform för framtida samhällsutveckling, säger Ulf Björklund.

Arbetet med inlandslyftet kommer därför att ske i tre etapper. Först görs en analys av den politik som förts hittills och resultatet av den, i syfte att vaska fram bra metoder och synliggöra de hinder som finns för hållbar utveckling. Nästa steg är att föra en dialog med Nordiska rådet och

ministerrådet samt kommuner och lokala och regionala samarbetsorganisationer i Norge, Finland och Sverige. Slutligen ska framkomna idéer startas upp i samverkan med alla berörda. Ambitionen är att kommuner i inlandsområdet kommer att ta en ledande roll. Finansieringen för att genomföra Inlandslyftet har påbörjats, men är ännu inte klar.

Utvecklingsprogram ger blomstrande bygder

Öppen dialog mellan byar och kommuner efter en strikt utvecklingsmodell med fem nivåer har gett goda resultat. Processen börjar i byn där de tillsammans arbetar fram en utvecklingsplan. Initiativet ligger lokalt och önskemål som finns där samlas ihop till en gemensam plan som de senare presenterar för sin kommun.

– Det här ger byarna en unik möjlighet att bestämma kursen och farten för utvecklingsarbetet i den egna bygden. Och omvänt så får kommunerna en bra samarbetspartner genom de bygder som valt att de vill växa och blomma, säger Ole Olsen från Landsdistriktens Faellesråd i Danmark.

Arbetsmaterialet som byar och kommuner följer är omfattande och sker i fem nivåer för att säkra att utvecklingen framskrider i den riktning som önskas. I första nivån handlar arbetet om att synliggöra de primära målen som redan finns i bygden med utgångspunkt från aktiviteter, befolkning och gemenskap. Och arbetet går sedan successivt vidare. På femte nivån återfinns de byar som vill skapa ett samhälle som är långsiktigt och miljömässigt hållbart. Metoden är utformad och prövad i andra europeiska länder med stor framgång. I Danmark kallas en ”blomstrande by” varje år.

Nordiskt samarbete - javisst

Förbundet Nordisk Vuxenupplysning, FNV, vill stärka den nordiska identiteten genom att främja ett nordiskt och internationellt samarbete.

Förbundet omfattar åtta studieförbund från fyra nordiska länder samt Åland och är en nordisk samarbetsorganisation för folkbildning. En viktig del av verksamheten består i att driva opinionsbildning och utbildning. Verksamheten drivs i huvudsak genom olika nordiska projekt som administreras av FNV eller någon av deras medlemsorganisationer. Genom samarbetet med andra nordiska folkbildningsnätverk, nordiska organisationer och olika samhällsorgan som stödjer nordiska samarbetet vill FNV stärka den nordiska samhörigheten.

Europeisk landsbygdsriksdag

Flera internationella organisationer och nätverk menar att det är dags att anordna en gemensam Europeisk landsbygdsriksdag. Det svenska sättet att organisera landsbygdsriksdagar lyfts fram som en bra förebild.

”Det är viktigt att ta till vara det fantastiska arbete som Hela Sverige ska leva gjort som pionjär för att skapa modellen för landsbygdsriksdagen. Många nationer har inspirerats av dem, däribland Skottland” skriver Vanessa Halhead, ledamot i ERCA, European Rural Community Association och rådgivare för Skottlands regering. Erca är en av de organisationer som aktivt verkar för en europeisk landsbygdsriksdag.

Och Hela Sverige ska leva är beredd att anta utmaningen, tillsammans med sina systerorganisationer i ERCA. Arbetet ska även ske i nära samarbete med European Rural Alliance, ERA, en organisation vars främsta syfte är att ge de organisationer som arbetar med landsbygdsutveckling en stark enad röst i EU.

– I dagsläget är det inte klart var den europeiska landsbygdsriksdagen kommer att genomföras, men Stockholm eller Bryssel kan bli aktuellt, säger de båda ordförandena Inez Abrahamzon och Kenneth Nilshem.

De ämnen som kan bli aktuella att diskutera är:

- Att verka för en oberoende europeisk landsbygdspolitik
- Att främja rätten för liknande levnadsvillkor på landsbygden som i städerna,
- Att främja en sektorsövergripande landsbygdsekonomi
- Att motsätta sig utvecklingen av storstadsregioner på bekostnad av lands- och glesbygd
- Att främja en subsidiaritets- och decentraliserad struktur på landsbygden,
- Att främja platsbaserad landsbygdspolitik, inklusive förstärkning av landsbygdskommunerna, liksom självbestämmande byar/landsbygdssamhällen,
- Att främja förbättringar för lokalsamhällets möjlighet att få tillgång till EU-medelsströmmar.

Tanken är att den europeiska landsbygdsriksdagen ska anordnas vartannat år. Det övergripande syftet är att skapa mer direkt demokrati och påverka politiker och beslutsfattare genom att anordna mötesplatser där de, ansikte mot ansikte, får möta landsbygdens intressenter från lokala, regionala, nationella och internationella nivåer.

Ungdomars idéer utvecklas på Island

I ett landsövergripande projekt i Island får ungdomar mellan 13-17 år möjlighet att lägga fram sina idéer för hur deras hemmiljö ska bli bättre. Tonvikt ligger på vad de själva kan göra och idéerna är många. En tävling har korat de bästa av dem och nästa steg för skoleleverna är nu att genomföra några av idéerna tillsammans med kommuner, myndigheter och andra finansiärer.

– Även om några av de inkomna förslagen kräver stora insatser, både arbetsmässigt och ekonomiskt och därför kan ta lång tid att förverkliga, så leder arbetet till att de unga får ökade insikter om hur samhället fungerar, säger projektledaren Frida Vala Ásbjörnsdóttir

Målsättningen med projektet är att de unga ska få ökad tilltro till sig själv och den egna förmågan att påverka framtiden i sitt eget lokalsamhälle. Ett engagemang som förhoppningsvis leder till större kunskaper om hur samhället fungerar men även om de processerna som behövs för att en idé ska vidareutvecklas och förverkligas. Och det är kunskaper som de kommer

att ha användning av hela livet. Insikterna och vikten av det egna engagemanget finns redan hos ungdomarna. En elev i tävlingen uttryckte det med orden ”Om du inte är en del av lösningen är du en del av problemet.”

Arbetet med skolorna kommer att bedrivas långsiktigt. En första finansiering på fem år har gjort att verksamheten kunnat börja. Första delen handlade om att få in idéer från så många elever som möjligt i hela Island. En tävlingsjury utsåg därefter de allra bästa av dem. Några av idéerna från de vinnande bidragen handlade om att bygga fågeldammar, restaurera kyrkor och andra typer av historiska lokaler

och göra dem till ”levande museum” där skådespelare illustrerar historierna från platsen och att starta kaféer i anslutning till dem. Problemet med stora områden utan butiker har också fått förslag på lösningar. En av dem är att gå runt i gårdarna och sälja hemgjord ost, smör, bröd samt fisk och kött från närområdet. Tävlingsjuryn besöker som steg två alla deltagande skolor för att se hur de lyckas med förverkligandet av idéerna. Förhoppningen är att myndigheter, beslutsfattare och investerare ska följa med och diskutera sin roll i processerna.

What's up!

Både **Grönland** och **Färöarna** är på god väg att bli medlemmar i Hela Norden ska leva.

 Danmark: 24 oktober 2012. Landdistrikternes Dag på Christiansborg. kb@landdistrikterne.dk
Kirsten Bruun Telefon: +45 5133 3129

 Finland: Januari 2013,
Arbetsseminarium för Tankesmedjan,
ksmeslund@gmail.com Telefon: +358 40 583 33 56

 Island: 15 maj 2013, Reykjavik. Prisutdelning i projekt Creativity, ungdomsprojekt på Island.
Frida Ásbjörnsdóttir, fas@internet.is

 Norge: 9 mars 2013, Vellenes Fellesorgsanasjon anordnar Landskonferans och Landsmöte. Post.vfo@velforbundet.no, eller Eivind Bødtker Telefon: +47 48090686

 Sverige: November 2012,
Strategiseminarium om Inlandslyftet,
staffan.bond@helasverige.se Telefon: + 46 70 534 13 50

 Åland: Oktober 2012, Föreläsning för föreningar och företag om gruppsymanik, Bildningsforbund@aland.net
Mikael Erickson. Telefon: +358 18 166 60

Hela Norden ska leva

Föreningens övergripande syfte är att stödja och främja lokal utveckling i de nordiska länderna. Samarbetets mål är att utveckla och berika goda och livskraftiga levnadsförhållanden på landsbygden. Hela Norden ska leva ska bevaka bygdeföreningarnas intressen och ta ställning och uttala sig i gemensamma och för medlemsorganisationerna viktiga frågor.

Föreningen ska ge råd och vägledning genom att anordna konferenser, seminarier samt ge utbildning och information till sina medlemmar.

Styrelse

med ordinarie ledamöter och suppleanter:

Danmark:

Ole Olsen och Erik Rytøft Jensen, Landdistrikernes Faellesråd,

Finland:

Ristomatti Niemi och Peter Backa, Suomen Kylätoimintaryh, SYTY,

Island:

Edvald Jóhannsson och Stefania v Gísladóttir, Landsbyggðin lífi

Norge:

Eivind Bodker och Eystein Lien, Vellenes Fellesorganisasjon

Sverige:

Inez Abrahamzon och Staffan Bond, Hela Sverige ska leva

Åland:

Mikael Erickson och Bertil Nordin, Ålands Bildningsförbund r.f.

Sverige är ordförandeland med Inez Abrahamzon som ordförande, Ole Olsen från Danmark är vice ordförande och Eivind Bodtker från Norge är andre vice ordförande.

<http://www.helanorden.com>